

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський національний технічний університет

Затверджую:
Ректор ЦНТУ
Володимир КРОПІВНИЙ
від «26» 03 2025 року

ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини
(за спеціалізаціями)»
Освітньо-наукова програма «Економіка»
для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Розробники:

Марина СЕМИКІНА – д.е.н., проф., професор кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи, гарант освітньо-наукової програми;

Володимир ЗАЙЧЕНКО – д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи;

Ольга КІРІЧЕНКО – к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності;

Оксана СТОРОЖУК – к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Для вступників до аспірантури зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», які здобули освітній рівень магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) з іншої галузі знань (спеціальності) призначається додаткове вступне випробування.

Додатковий вступний іспит зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Доктор філософії» спрямований на визначення компетентностей вступників щодо володіння знаннями в сфері базових теорій, концепцій та методів економічної науки, зокрема, економічної теорії, мікро- та макроекономіки, економіки підприємства та особливостей функціонування системи міжнародних економічних відносин, володіння якими є обов'язковими для опанування вступниками програми освітньо-наукового рівня й провадження професійної та дослідницько-інноваційної діяльності за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)».

До складання додаткового вступного іспиту для вступу на програму третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Доктор філософії» із спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)» допускаються особи, які мають ступінь магістра (або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) з іншої галузі знань (спеціальності) та здібності до оволодіння компетентностями, відповідними восьмому рівню кваліфікацій Національної рамки кваліфікацій, прийнятої Постановою Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. №519).

Вступники, які за результатами проходження додаткового вступного випробування наберуть менше ніж 60 балів, позбавляються права подальшої участі в проходженні іспиту зі спеціальності та у конкурсному відборі на вступ до аспірантури у поточному навчальному році.

2. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

Екзаменаційний білет з додаткового вступного іспиту зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)» включає чотири питання теоретичного та прикладного спрямування за наступними напрямками:

- 1 – питання з мікроекономіки;
- 2 – питання з макроекономіки;
- 3 – питання з теорії та практики економіки підприємства;

4 – питання щодо теорій, концепцій, моделей та механізмів функціонування системи міжнародних економічних відносин.

Приклад екзаменаційного білета наведено у Додатку 1.

Оцінювання відповідей вступника (на кожне питання – окремо, максимальна кількість балів за правильну відповідь на одне питання – 25 балів) здійснюється за такими критеріями:

20-25 балів – вірна й вичерпна відповідь на поставлене запитання, яка відображає глибоке знання понятійного апарату і літературних джерел, уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ, наводяться конкретні ситуаційні приклади з належними поясненнями і висновками;

14-19 балів – в цілому правильна відповідь, що відображає здатність до узагальнення, але неповна за змістом, або має окремі неточності в формулюваннях, незначні помилки в аргументації та визначенні проміжних і кінцевих результатів ситуації;

8-13 – продемонстровано розуміння основних положень матеріалу, проте відповідь неповна й не достатньо аргументована, мають місце помилки у визначенні проміжних та кінцевих результатів ситуації;

1-7 балів – часткове висвітлення змісту питань, незадовільні знання понятійного апарату, відсутність уміння аргументації відповіді та висловлення власного ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ;

0 балів – неправильна відповідь на питання.

За підсумками додаткового вступного іспиту вступник може набрати від 0 до 100 балів включно. Якщо вступник у підсумку набрав менше 60 балів, то результат вступного іспиту вважається незадовільним.

Додатковий вступний іспит до аспірантури перескладанню не підлягає.

3. ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ ДО ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Перелік питань з розділу 1 «Мікроекономіка»:

1. Предмет і функції економічної науки.
2. Рівні економічного аналізу.
3. Визначення «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Мезоекономіка», «Мегаекономіка».
4. Проблема обмеженості ресурсів і необхідності вибору.
5. Межа виробничих можливостей (крива трансформації). Альтернативна вартість. Економічна ефективність.
6. Загальнонаукові методи економічного аналізу.
7. Граничний аналіз. Економічні показники. Номінальні і реальні змінні.
8. Поняття нормативної і позитивної економіки.
9. Попит і закон попиту.

10. Аналіз змін попиту та величини попиту.
11. Нецінові визначники попиту.
12. Суть та види еластичності попиту.
13. Цінова еластичність попиту і загальний виторг виробника.
14. Економічна інтерпретація значень коефіцієнтів різних видів еластичності попиту.
15. Пропозиція і закон пропозиції.
16. Аналіз змін пропозиції та величини пропозиції.
17. Нецінові визначники пропозиції.
18. Цінова еластичність пропозиції.
19. Ринкова рівновага. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару.
20. Надлишок виробника і надлишок споживача.
21. Вплив змін попиту й пропозиції на рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку.
22. Прямий і непрямий вплив держави на ринкову рівновагу.
23. Наслідки запровадження максимальних і мінімальних цін.
24. Аналіз впливу непрямих податків, дотацій і субсидій на ринкове становище покупців і продавців.
25. Чисті втрати суспільства.
26. Корисність в економічній науці і проблема її виміру.
27. Функція корисності. Сукупна і гранична корисність.
28. Закон спадної граничної корисності блага.
29. Сутність раціонального вибору споживача.
30. Поняття «рівноваги споживача». Правило рівноваги споживача за умови споживання набору благ.
31. Криві байдужості (індиферентності) та їх властивості.
32. Коефіцієнт граничної норми заміни (заміщення) благ.
33. Карта кривих байдужості.
34. Бюджетне обмеження та можливості споживача.
35. Рівновага споживача з позицій порядкового (ординалістського) підходу.
36. Реакція споживача на зміну цін товарів і доходу споживача.
37. Модель (крива) «дохід - споживання».
38. Модель (крива) «ціна - споживання».
39. Параметри функціонування підприємства як мікроекономічної моделі.
40. Суть виробництва. Технологія виробництва.
41. Поняття і параметри виробничої функції. Виробнича функція з одним змінним фактором.
42. Закон спадної граничної продуктивності змінного фактора виробництва.
43. Сукупний, середній та граничний продукт, їх взаємозв'язки.
44. Стадії виробництва.
45. Виробнича функція з двома змінними факторами.

46. Крива виробничої байдужості (ізокванта): поняття і властивості.
47. Лінія однакових витрат виробництва (ізокоста).
48. Правило рівноваги виробника.
49. Економічний і бухгалтерський підходи до визначення витрат виробництва.
50. Явні і неявні витрати виробництва.
51. Економічний, бухгалтерський і нормальний прибуток.
52. Постійні, змінні, сукупні витрати виробництва.
53. Середні і граничні витрати виробництва у короткостроковому і довгостроковому періодах.
54. Постійний, зростаючий та спадний ефекти масштабу виробництва.
55. Сутність ринкової структури. Види ринкових структур.
56. Суть, ознаки та умови функціонування ринку досконалої конкуренції.
57. Ефективність ринку досконалої конкуренції. Умови рівноваги фірми-досконалого конкурента у довгостроковому і короткостроковому періодах.
58. Характерні ознаки ринкової структури чистої монополії. Види монополій.
59. Порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків.
60. Суспільні втрати від діяльності монополіста.
61. Умови рівноваги монополіста у довгостроковому і короткостроковому періодах.
62. Характерні ознаки ринкової структури монополістичної конкуренції.
63. Нецінова конкуренція в умовах монополістичної конкуренції.
64. Умови рівноваги виробника у довгостроковому і короткостроковому періодах.
65. Ефективність монополістичної конкуренції.
66. Особливості організації олігопольного ринку.
67. Види олігополій.
68. Економічні наслідки олігополії.

Рекомендована література з розділу 1 «Мікроекономіка»:

1. Дунська А. Р. Мікроекономіка: теорія і практика [Електронний ресурс]: підручник для здобувачів ступеня бакалавра за спец. 073 «Менеджмент» / А.Р. Дунська, Г. П. Жалдак, Л. Г. Смоляр ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 476 с.
2. Задоя А.О., Задоя О.А. Мікроекономіка: навчальний посібник / Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. 148 с.
3. Макро- та мікроекономіка: навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, А. В. Литвиненко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М.А. Мащенко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 214 с.

4. Мартин О.М. Економічна теорія (мікроекономіка, макроекономіка). Частина 1. Мікроекономіка: навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2024. 321 с.

5. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О.Ю. Александрова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с.

6. Мікроекономіка: навчальний посібник. Укл: С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 176 с.

7. Мікроекономіка: навч. посіб. / С.В. Васильєв, Є.А. Кобець, О.О. Масляєва. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. 310 с.

8. Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue, Sean M. Flynn. Economics: principles, problems, and policies. 22nd ed. NY : The McGraw-Hill Companies, Inc., 2021. 960 p.

Перелік питань з розділу 2 «Макроекономіка»:

1. Основні показники системи національних рахунків та методи їх визначення: Валовий внутрішній продукт (ВВП), Валовий національний продукт (ВНП), Чистий внутрішній продукт (ЧВП), Національний дохід (НД).

2. Три методи обчислення ВВП.

3. Індекси цін та їх види.

4. Індекс споживчих цін (ІСЦ).

5. Номінальний та реальний ВВП.

6. Дефлятор ВВП

7. Зведення номінального до реального ВВП.

8. Інфлювання і дефлювання.

9. Кейнсіанські функції споживання і заощадження.

10. Гранична схильність до споживання та до заощадження.

11. Середня схильність до споживання і до заощадження.

12. Чинники споживання та заощадження.

13. Суть та види інвестицій (валові і чисті; реальні і фінансові; короткострокові та довгострокові; прямі і портфельні; венчурні і безризикові).

14. Автономні і похідні (індуковані) інвестиції.

15. Мультиплікатор інвестицій.

16. Сукупні видатки.

17. Рівноважний рівень ВВП.

18. Кейнсіанський хрест.

19. Мультиплікатор видатків.

20. Мультиплікатор податків.

21. Інфляційний і рецесійний розриви.

22. Сукупний попит: суть та структура.

23. Цінові та нецінові чинники впливу на сукупний попит.

24. Крива сукупного попиту та її переміщення.

25. Сукупна пропозиція: суть та чинники впливу.

26. Крива сукупної пропозиції та її переміщення.

27. Сукупна пропозиція в короткостроковому та довгостроковому періодах.
28. Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції в короткостроковому та довгостроковому періодах.
29. Діловий цикл та його фази (спад, дно, піднесення, вершина).
30. Причини економічних коливань. Малі, середні та довгі цикли.
31. Інфляція: суть, причини виникнення, види та соціально-економічні наслідки.
32. Рівень та темп інфляції.
33. Антиінфляційна політика: суть та види (активна, пасивна).
34. Безробіття та його види (структурне, фрикційне, циклічне).
35. Природна норма безробіття.
36. Рівень безробіття.
37. Грошовий ринок та його агрегати.
38. Попит на гроші. Пропозиція грошей. Простий депозитний мультиплікатор. Рівновага на грошовому ринку.
39. Монетарна політика: суть, цілі та види (політика «дорогих» і «дешевих» грошей).
40. Фіскальна політика: суть, види (дискреційна та недискреційна).
41. Крива Лаффера.
42. Економічне зростання: суть та типи (екстенсивний та інтенсивний).
43. Фактори економічного зростання.
44. Людські ресурси та людський розвиток.
45. Сталий людський розвиток.
46. Складові індексу людського розвитку.
47. Об'єкти та суб'єкти соціальної політики.
48. Види та інструменти соціальної політики.
49. Державні соціальні стандарти (прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія).

Рекомендована література з розділу 2 «Макроекономіка»:

1. Макроекономіка: конспект лекцій у структурно-логічних схемах / О.А. Кулініч, Я. М. Котко. Електрон. дані. Х.: ДБТУ, 2024. 117 с.
2. Макроекономіка. Конспект лекцій : навч. посіб. / Ю.М. Бажал. Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ : НаУКМА, 2024. 41 с.
3. Макроекономіка: навч. посіб. / Н.О. Фісуненко, Т.В. Альошина, О.А. Сидоров, В.Г. М'ячин. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 148 с.
4. Макро- та мікроекономіка: навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М.С. Бріль, О.М. Кліменко, А. В. Литвиненко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М.А. Мащенко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 214 с.

5. Тульчинська С.О. Навчальний посібник. Макроекономіка: практикум: навч. пос. для здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю 051 «Економіка» освітньо-професійних програм «Економіка і бізнес», «Економічна аналітика», «Міжнародна економіка» / С. О. Тульчинська, С. О. Солосіч, О. В. Костюнік. КПП ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2024. 83 с.

6. Шинкар В.А., П'ясецька-Устич С.В. Макроекономіка : теорія і практикум / Шинкар В.А., П'ясецька-Устич С.В. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2020. 480 с.

7. Яковенко Л., Степаненко С. Макроекономіка : навчальний посібник для студентів. Полтава: Окрон, 2021. 152 с.

8. Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue, Sean M. Flynn. Economics: principles, problems, and policies. 22nd ed. NY : The McGraw-Hill Companies, Inc., 2021. 960 p.

Перелік питань з розділу 3 «Економіка підприємства»:

1. Підприємство як суб'єкт господарювання: сутність та напрями діяльності (маркетингова, управлінська, фінансово-економічна, виробнича, обліково-контрольна, інноваційна).

2. Види підприємств та їх об'єднань.

3. Середовище господарювання підприємства: внутрішнє (мікросередовище), проміжне (мезосередовище) та зовнішнє (макросередовище).

4. Функції (планування, організація, мотивація, контроль) та методи управління підприємством (організаційні, економічні та соціально-психологічні).

5. Типи організаційних структур управління підприємствами (лінійна, функціональна, лінійно-функціональна, матрична та дивізійна).

6. Поняття виробничої структури та соціальної інфраструктури підприємства.

7. Техніко-технологічна база підприємства та суспільні форми організації виробництва (концентрація, спеціалізація, кооперування, комбінування, конверсія і диверсифікація).

8. Планування: сутність та різновиди планів підприємства.

9. Стратегічне, тактичне і оперативне планування: сутність та часові межі.

10. Бізнес-план: визначення та його розділи (резюме; опис продукції (послуг); маркетинг-план, виробничий план, організаційний план; фінансовий план; оцінка ризиків).

11. Поняття економіко-математичної моделі та моделювання. Класифікація моделей. Поняття адекватності моделі. Модель «чорної скриньки».

12. Основні етапи побудови економіко-математичної моделі.

13. Поняття статистичної залежності між змінними. Суть кореляційного зв'язку. Критерії оцінювання статистичної значущості лінійного зв'язку.

14. Основний капітал (необоротні матеріальні активи): сутність, видова структура, знос, амортизація, фондівдача, фондомісткість та фондоозброєність.

15. Оборотний капітал (оборотні активи): сутність, видова структура, коефіцієнт оборотності та тривалість одного обороту.

16. Нематеріальні ресурси та нематеріальні активи: сутність, види та амортизація.

17. Інновації: сутність, різновиди та інноваційний процес.

18. Собівартість продукції та кошторис витрат (матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати).

19. Ціна на продукцію (послуги): сутність та функції (обліково-вимірювальна, розподільча та стимулююча).

20. Різновиди цін (договірні, вільні, регульовані; роздрібні та оптові).

21. Дохід та прибуток підприємства (валовий та чистий).

22. Ефект та ефективність діяльності підприємства: сутність та відмінності.

23. Персонал підприємства, категорії персоналу.

24. Мотивація персоналу: сутність та методи (економічні і неекономічні).

25. Сутність заробітної плати як соціально-економічної категорії.

26. Номінальна і реальна заробітна плата.

27. Форми оплати праці.

28. Соціально-трудові відносини на підприємстві: сутність поняття.

29. Суб'єкти соціально-трудових відносин, держава, роботодавці та наймані працівники.

30. Населення і трудовий потенціал суспільства.

31. Людський капітал як реалізований трудовий потенціал.

32. Ринок праці як соціально-економічне явище.

33. Зайнятість населення і безробіття.

34. Людина на ринку праці.

35. Система соціально-трудових відносин.

36. Соціальне партнерство: сутність та роль у функціонуванні ринкової економіки.

37. Регулювання соціально-трудових відносин методами соціального партнерства.

38. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин.

Рекомендована література з розділу 3 «Економіка підприємства»:

1. Азарова А.О., Нікіфорова Л.О. Економіка підприємства. Практикум: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2016. 215 с.

2. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
3. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства/ В.І.Гринчуцький. К.: ЦУЛ, 2-е вид. 2019. 304 с.
4. Горбач Л. М., Котляров В. О. Економіка підприємства: навчальний посібник. К.: «Кондор». 2024. 620 с.
5. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.І. Лисак, Л.О. Андреева, Л.О.Болтянська. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
6. Економіка підприємства : підручник : у 3 т. / Харків. нац. автомоб.-дор. ун-т ; за ред. А. В. Непрана, І. Ю. Шевченко. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2024. Т. 1. 537 с.
7. Економіка праці та соціально-трудові відносини : практикум : навч. посіб. / [М. В. Семикіна, М. В. Бугаєва, Л. Д. Запірченко та ін. ; за наук. ред. М. В. Семикіної] ; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. – Кропивницький : Лисенко В. Ф., 2020. 228 с.
8. Іванилов А. Економіка підприємства / А. Іванилов. К.: ЦУЛ, 2019. 728 с.
9. Карпенко Ю.В., Бенях В.В. Економіка підприємства: практикум: навч. посіб. Полтава: ПУЕТ, 2017. 412 с.
10. Мацибора В.І., Збарський В.К., Мацибора Т.В. Економіка підприємства: навчальний посібник. К.: Каравела, 2023. 320 с.
11. Могилевська О.Ю., Уфимцева Т.М., Слободяник А.М. Економіка підприємства. Теорія і практика: навч. посіб. Київ: Вид-во КиМУ, 2017. 295 с.
12. Яркіна Н. Економіка підприємства / К.: Ліра-К, 2017. 596 с.

Перелік питань з розділу 4

«Система міжнародних економічних відносин»:

1. Міжнародна економічна система: сутність та її елементи.
2. Міжнародний поділ праці.
3. Міжнародні економічні відносини, суб'єкти, об'єкти та структурні рівні (підприємства, міждержавний, регіональний, світовий) міжнародних економічних відносин.
4. Форми міжнародних економічних відносин.
5. Міжнародна торгівля товарами, міжнародна торгівля послугами, міжнародний рух капіталу, міжнародна міграція робочої сили, міжнародне науково-технічне співробітництво, міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини, міжнародна економічна інтеграція.
6. Теорії міжнародної торгівлі (докласичні теорії міжнародної торгівлі, класичні, неокласичні та альтернативні).
7. Поняття та форми міжнародної торгівлі: традиційна (експорт та імпорт), компенсаційна (зустрічні закупівлі, бартерна торгівля, зворотні закупівлі, промислові компенсаційні угоди), торгівля за кооперацією; торгівля в режимі найбільшого сприяння, преференційна, дискримінаційна.

8. Методи міжнародної торгівлі товарами.
9. Міжнародна торгівля на підставі прямих зв'язків між контрагентами та через організовані товарні ринки (біржі, аукціони).
10. Показники міжнародної торгівлі.
11. Зовнішньоторговельний контракт: види, структура, функції.
12. Міжнародні торговельні терміни (ІНКОТЕРМС-2020).
13. Регулювання міжнародної торгівлі товарами та послугами: тарифні та нетарифні інструменти торговельної політики.
14. Класифікація ЮНКТАД нетарифних інструментів.
15. Макроекономічні ефекти застосування тарифних і нетарифних методів для малої та великої економіки.
16. Види послуг у міжнародній торгівлі за класифікацією СОР (ГАТС).
17. Форми і чинники міжнародного руху капіталу.
18. Прямі іноземні інвестиції: сутність та форми.
19. Портфельні інвестиції: сутність та інструменти міжнародного портфельного інвестування.
20. Види інвестиційних операцій з цінними паперами (інструменти участі в капіталі, боргові цінні папери).
21. Міжнародний інвестиційний ринок: сутність, специфіка, структура.
22. Міжнародний ринок акцій.
23. Міжнародний ринок облігацій.
24. Ринок похідних інструментів (форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони та свопи).
25. Інвестиційна привабливість та система показників, що її характеризують.
26. Інвестиційний клімат країни: поняття та головні складові.
27. Інвестиційна привабливість та інвестиційний клімат України.
28. Форми та методи міжнародно-правового регулювання інвестиційної діяльності.
29. Інституційне регулювання інвестиційної діяльності: ЮНКТАД, двосторонні, багатосторонні угоди, угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи (ТРІМС), угода про захист іноземних інвестицій.
30. Поняття міжнародної міграції робочої сили. Зовнішня і внутрішня міграція робочої сили; міжнародна міграція робочої сили: еміграція, імміграція, реїміграція.
31. Основні причини, напрямки та закономірності міжнародної міграції робочої сили. Міжнародні центри тяжіння робочої сили.
32. Країни походження трудової міграції.
33. Соціально-економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили: країни-реципієнти, країни-донори.
34. Світовий ринок праці: сутність та специфіка, функції та сегменти.
35. Географічна та галузева структура світового ринку праці.
36. Поняття та форми неформальної зайнятості у світовому ринку праці.

37. Регулювання міжнародної міграції праці: рівні (національні, міжнародний), методи (економічні, адміністративні, інституційні).

38. Міжнародна організація праці в глобальній системі регулювання трудової міграції.

39. Україна в міжнародних міграційних процесах: наслідки, переваги та загрози.

40. Головні чинники еміграції та країни-реципієнти робочої сили з України.

41. Сутність технологій і міжнародного технологічного трансферу. Форми передачі та захисту технологій. Способи комерційного і некомерційного міжнародного трансферу технологій.

42. Інституційне регулювання світового ринку технологій: Угода з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності СОТ (ТРИПС), комітет з передачі технології Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ).

43. Пріоритетні напрями розвитку міжнародного технологічного обміну для України.

44. Валюта: поняття, типи та види. Резервні валюти.

45. Валютний курс та валютне котирування. Фактори впливу на валютний курс. Валютні режими.

46. Паритет купівельної спроможності валют. Валютна система. Типи валютних систем: національна, регіональна (міжнародна), світова.

47. Еволюція світової валютної системи. Європейська валютна система.

48. Валютне регулювання, його види.

49. Валютна політика та її інструменти (валютна інтервенція, валютний демпінг, дисконтна політика, девальвація та ревальвація, валютні обмеження).

50. Міжнародний кредит: поняття, функції та форми.

51. Зовнішній борг. Види та показники зовнішнього боргу.

52. Методи та інструменти управління зовнішнім боргом.

53. Інституційне регулювання міжнародних кредитних відносин: МВФ, група Світового банку. Лондонський та Паризький клуби кредиторів.

54. Міжнародні розрахунки: поняття, форми та типи.

55. Валютний кліринг: поняття, причини використання, види.

56. Платіжний баланс: поняття, структура (рекомендації МВФ. 6-е видання), фактори впливу та методи врівноваження.

57. Типи міжнародної економічної інтеграції: преференційна зона торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, повна економічна інтеграція.

58. Зона вільної торгівлі України з ЄС як поглиблена та всеохоплююча.

59. Організаційні форми співробітництва Україна-НАТО в економічній сфері.

60. Економічні ефекти міжнародної економічної інтеграції: статичні та динамічні ефекти.

Рекомендована література з розділу 4
«Система міжнародних економічних відносин»:

1. Андросчук І.О., Музиченко А.С. Протекціонізм в Україні: вплив на ринкові відносини з країнами-партнерами. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки, вип. І (85). Чернівці, 2022. С. 8-20.
2. Андросчук І.О., Рябоволик Т.Ф. Людський потенціал в умовах євроінтеграції України. Науковий вісник УжНУ. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство Випуск 42/2022. С. 7-13.
3. Андросчук І.О., Рябоволик Т.Ф., Горпинченко О.В. Сучасні міграційні процеси та їх вплив на розвиток економіки України. Причорноморські економічні студії. Випуск 74/2022. С. 71-82.
4. Глобалізаційні процеси у світовій економіці: виклики та можливості для України: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. О.О. Борзенко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2022. 264 с. URL: <http://ief.org.ua/wpcontent/uploads/2022/10/Globalizaciyniprocesy-u-svitoviy-economici.pdf>.
5. Кібік О. М., Нестерова К. С., Хаймінова Ю. В. Міжнародна економіка: навч.-метод. посібн. Одеса, 2020. 85 с.
6. Козак Ю.Г. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. К.: «Центручбової літератури», 2019. 400 с.
7. Мазаракі А.А., Мельник Т.М. Міжнародні економічні відносини :підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 612 с.
8. Міжнародні економічні відносини / Н. І. Патики : Київ: Центр учбової літератури , 2022. 560 с.
9. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / Кушнір Н.О., Заяць О.І.. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 360 с.
10. Міжнародні економічні відносини: навчальний наочний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент і бізнес-адміністрування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: В.В. Дергачова, К.О. Кузнєцова, І.М. Манаєнко, В.А. Мельникова, О.С. Ченуша – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 340 с.
11. Науково-практичні дослідження міжнародних економічних відносин: електронний навчальний посібник / Філіпенко А. К., 2024. 158 с.
12. Andersson,E.(2020). Reconstructing the Global Political Economy: An Analytical Guide. Bristol : Bristol University Press.
13. The European Union. What it is and what it does. URL:<https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/en/index.html>
14. Viphindrartin S. & Bawono S. (2021). International Economics.Publisher: Triple Nine Communication Press. URL: https://www.researchgate.net/publication/362846929_International_Economics.

Приклад екзаменаційного білета

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський національний технічний університет

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
здобувач ступеня «Доктор філософії»
Спеціальність C1 «Економіка та міжнародні економічні відносини
(за спеціалізаціями)»
Додатковий вступний іспит із спеціальності

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _

1. Цінова еластичність попиту і загальний виторг виробника.
2. Інфляція: суть, причини виникнення, види та соціально-економічні наслідки.
3. Поняття виробничої структури та соціальної інфраструктури підприємства.
4. Показники міжнародної торгівлі.

Затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри

Члени екзаменаційної комісії:
